

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quis cibus Christi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

QVÆSTIO II.

Cur se Messiam tam aperte profitetur?

§.1. **M**ulier de Messia inaudierat. Scio, inquit, quia Messias ipse iam aduenit, cum autem nos adierit, ille litem finiet, omnia enim annuntiabit. Hæc quia candidè pronuntiat, seq; & iudicium Messie committit: Christus se eum esse contestatur.

VERSUS 27.

Et continuo venerunt discipuli eius, & mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit: Quid queris aut loqueris cum ea.

QVÆSTIO I.

Cur mirati discipuli?

§.1. **K**ΑΙ ἰθαυμάσθη, alia ἰθαυμάσθη. Insuetum erat Christo cum muliere solâ loqui, hæc insuper erat Samaritana, vt Apostolis omnibus exemplo esset, suspicionum fugiendarum. Cyrillus, Chryostomus, aliiq; eius etiam modestiam miratos putant. Veruntamen sæpenumero contigisse non dubito, vt pauperibus euangelizaret, hoc enim prædictum fuit.

Cyprianus, seu quisquis est auctor de singularitate Clericorum in priore sententia est. Et vt de Apostolis, ait, breuiter probem quantum illa fluxa familiaritas potuit districte, qui compulsi sunt & de ipso Domino loquente cum feminâ dicitur, nisi eos maiestatis notitia probata compesceret, sicut Euangelista ref. vt dicens: Inter hæc, inquit, uenerunt discipuli eius, & mirabantur, quod cum muliere loqueretur. Nemo tamen dixit illi: quid queris, aut quid loqueris cum ea.

Causam colloqui Apostoli ignorabāt.

Non videntur admirati, quod cum Samaritanâ loqueretur. Ipsi enim in Urbem profecti erant, vt cibos emerent, actui sine dubio cum Samaritanis. Quapropter aliam causam esse non dubito, nempe quod præter morem cum muliere solus loqueretur: Non quasi malè suspicarentur: Nunquam enim illi tale quippiam vel calumniosissimi Pharisei obiecerunt, sed quod magnam esse causam existimarent, cum insolito more cum feminâ sermonem haberet.

VERSUS 31. & seq.

Interea rogabant eum discipuli dicentes: Rabbi manduca. Ille autem dicit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem. Nunquid attulit ei aliquis manducare: Dicit eis Iesus: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me, & perficiam opus eius.

QVÆSTIO I.

Quis cibus Christi?

§.1. **I**am fessio, sitiens, esurienti cibos attulerant, nec tamen manducabat, hortantibus illis alium sibi cibum esse respondit. Mirantibus an fortè quispiam cibum attulisset, indicat parabola se vsum. Patris enim voluntati, obsequi, & salutè hominum procijs

imitati, qui docendo, signa faciendo, sanando, benè faciendo ita sui præsentiam exhibebat, vt tamen parabolis & similitudinibus tota Euangelia stipentur.

§.7. Calvinus hoc fulmine cadere omnes bonas intentiones fingit. Non enim ignorandum est, quid adoremus.

Respond. Non modo prudentiam, sed communem sensum in hominis illo furoris morbo requirunt. Samaritani adorabant, quod nesciebant, erroribus obnoxii, ergo concidunt omnes bonæ intentiones Catholicorum. Bonas intentiones ille vocat, quibus bona opera non iussi à Deo faciunt. Mandatum enim expressum requirit hæretici. Nos cum ad eò multa videmus facta non præcedente Dei mandato eaq; Deo approbata non credimus aliquod opus bonum, bonâ intentione factum, ideo malum esse; quia Samaritanis hæreticis de Deo pessimè sentientibus Christus exprobrat, adorare quod nesciant.

VERSUS 24.

Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare.

QVÆSTIO I.

An Deus Spiritus?

§.1. **R**atio, vt Deus in spiritu adorari velit; quia Spiritus est, non quod omnè corporis actionem, cultum, obsequium respuat, sed quod animi & virtutis requirat, nec facta vlla, nisi à Spiritu profecta sibi grata habeat. Natura enim corporis expertis intellegens, amans, non nisi intelligendo amandoq; colitur, quod si aliud quippiam eius honori impenditur, eatenus acceptatur, quatenus prudentiæ, fidei, caritatis, & religionis, hoc est, animi sancti opus est. Verissimum dictum est. Ἀρετῆ ἢ καὶ δαεῦ ἢ θεῦ ἔστιν ἰλασθεῖον, Virtus mentis pura, numinis est propitiatrix.

§.2. Cum dicitur, Spiritus esse Deus, vox Deus, subiecti, Spiritus, prædicati loco ponitur. Quamuis aliter S. Athanas. de communi essentia Patris & Filii & Spiritus interpretetur. In Græco res clara est. πνεῦμα ἰσθῆς, articulus enim apponitur subiecto. Quamuis ille hunc sensum existimat, vt spiritum diceret hic significari Spiritum S.

Alios autem vetustos Patres hunc locum contra Arianos vsurpasse in confesso est. Nam Ambros. l. 3. de Spiritu S. id facit, & testatur Arianos eum erasisse. Basil. vide de Spiritu S. vbi duas expositiones profferit.

Cyri. Alexandr. de festis Paschal. hom. 20. ἡμεῖς αὐτῶ φημι ἔσ ὁ πτερ αὐτῶ εἰς αἰληθῆναι προσκύνησαι, & ἔσ ἐν πνεύματι τε καὶ ἀληθείᾳ λατρεῖσας ἐργάσασθαι γνώσεις, πνεῦμα ἡμῶν δόξα εἰσὶν μαλυσμοι, φυχῆς ἡ λέγω καὶ σώματος, πνεῦμα πνεῦμα ἡ καλοῦσθαι, καὶ μάλα προσθυμῶς τὰ δι' ὧν αὐτῶ εἰς αἰτίας ἀπάσης ἀπηλλαγμένοι εἰσὶν ἡ εἶναι προσκύνει τῶ σώματι, & τῶ πνεύματι. Oportere autè arbitror, qui quidem veri adoratores sint, germanamq; & veram in spiritu & veritate adorationem exerceant, omnem penitus à se impuriatem corporis nimirum atq; animi amouere, verum & eniti, ac strenuè quidem, vt ea præsent, per que ab omni se circumnoxag liberentur. Sanctos nempe illos, & corpore & spiritu esse decet.

§.3. Christus hoc itaq; de essentia Dei præcipuè vrgit, contra Saduceos qui id eò Spiritum sanctum negabant, quia inficiabantur omnem spiritum, Patrem & Filium corporeos comminiscabantur: quales etiam Deos suos cæca gentilitas finxit. Hos secuti sunt Audiani, Anthropomorphyæ. Tertul. Monachi in Ægypto.

Et as
Christi.

procurare, tam sibi iucundum esse, quam est escan-
tibus cibis, &c.

Dalsu aqua salente si in resingueris riuo.

Iam enim sciebat ad fore Samaritanos ad fidem susci-
piendam idoneos, quorum aduentum fidemq; hisce
parabolis prædicit. Rectè S. August. n. etiam potum
fuisse earundem animarum salutem.

Zelum animarum conquirendarum nobis impen-
se commendat fames & sitis Domini, cuius cibus est
voluntas Patris, illa vero est, qua omnes homines
vult saluos fieri.

§. 2. Nyss. hom. 10. in cantica. Nos autem, ait, sumus
arbores quandoquidem nos quoq; semus, qui ei cibum apponi-
mus, salutem nostrarum animarum. cum sic dixerit in qui on-
iuius nostram excipit animam, Meus est cibus, vt faciam vo-
luntatem Patris mei. Est autem man festus sicutus diuina vo-
luntatis qui vult omnes homines saluos fieri, & venire ad ag-
nitionem veritatis. Hic est ergo ei peritus cibus vt nos saluifi-
mus. Fructus autem noster est liber arbitrii electio, Deo, qui
nos met. ac decerpit, tanquam per quendam ramam tradens
animam.

Itaq; duo insignia dogmata contra Calvinianos
probat, ex eo, quod cibus Christi sit salus hominum,
& quod sit liberi arbitrii electio, quâ se homo Chri-
sto in cibum tradit.

Et orat 4. de beate. Quis est, inquit, ille cibus,
cuius appetitum Iesus sibi tuum non dicit? At ad discipulos
post habitum cum Samaritanâ sermonem: Meus cibus est, vt
faciam quod vult pater meus: non ignota est autem voluntas Pa-
tris qui omnes homines seruari, & ad agnitionem veritatis ve-
nire vult. Igitur si ille nos cupit seruari, & vita nostra cibus
ei existit, adiciamus quis vsus sit eiusmodi anima habitus &
affectionis. Quis igitur hic est? Efuriansus nisi iam ipsorum sal-
lutem: sciamus diuinam voluntatem, qua est, vt nos ser-
uemur.

VERSUS 35.

*Nonne vos dicitis, quod adhuc qua-
tuor menses sunt, & messis venit:
Ecce dico vobis, leuate oculos ve-
stros, & videte regiones, quia alba
sunt iam ad messem.*

QUESTIO I.

Quomodo quatuor menses vsq; ad messem?

§. 1. **O** T. 1. et 2. q. 1. alii addunt. Origenes dis-
cipulos dixisse putat. Iam corpori curando
vacandum, quod adhuc ad spiritalem messem qua-
tuor menses, hoc est longum sit tempus. Christus re-
spondet, iam iam laborandum, regiones enim esse al-
bas ad messem. Iam enim adfuturi erant Samaritani
pars Messis, imo primitiæ gentium.

Cæteri esse quatuor menses vsq; ad messem triti-
ceam, qua excunte Aprili esse solebat. Itaq; initio Fe-
bruarii, vel Ianuarii ista dicerentur.

§. 2. Quemadmodum messem temporariam ex-
spectatis, & iam quatuor mensibus abesse dicitis, ita
messem spiritalem iam esse dico, & flauas segetes fla-
gitare messorem.

Festinationis causam ex hominum lucris studen-
tium sollicitudine confirmat. In illis sedulo occasio-
nes captant, spiritualium rerum negligentes.

§. 3. Syrus habet, quippe quæ albescant, & iam per-
uenierint ad messem amodo *דעבאנא דעבאנא* dechana
& metui, albescunt & propinquunt ad messem. Et ad-
iungit *מנא מנא* men caddu, amodo seu ab hoc tempore.

§. 4. Maldonatus existimat hominum ocioforum
proverbium fuisse. *Adhuc quatuor menses sunt vsq; ad*

messim, cum indicare vellent, non nimium sollicitos
esse oportere, adhuc diem volui. At proverbium hac
in messe spiritus locum non habere, iam enim in ma-
nibus esse messem, albere segetes, nisi acturum colli-
gatur, nimia maturitate fructum de vagina casurum.
Probabilem expositionem facit, quod ait: vos dicitis,
hoc est, proverbio dicere soletis. Deinde accommo-
datissima est rei præsentis interpretatio. Originè pro-
uerbii esse dicit, quod inter lementem & messem ple-
rumq; erant quatuor menses interiecti: lementem
Nouembri: messem exeunte Aprili fuisse.

VERSUS 36.

*Et qui metit mercedem, accipit &
congregat fructum in vitam æter-
nam, vt qui seminat simul gau-
deat, & qui metit.*

QUESTIO I.

An idem sit merces & fructus?

§. 1. **C** Yillus idem esse existimat: Mercedem di-
ci, quod labori ex pacto rependatur: fructum
vero, quod de fructu merces solueretur. Hortatur ad
laborem, merces, & fructus facit, vt & is qui seminat,
gaudeat copiosam messem fuisse, & is qui metit.

§. 2. Mercedem ferre Calui. non potest in bono, ait,
sine merito. In scriptura mercedem fieri solet mentio, non autem
vt inde operum merita estimetur. Qui n. si ad calcandum
tuum fuerit, non pena ignauis magis, quâ diligentiæ premio di-
gnus reperitur. Ergo optimis operariis nihil restabit aliud, nisi
vt supplices ad veniam deprecationem conficiant. Sed Dominus,
qui paterne nobiscum agit, vt nostram ignauiam corrigat, &
nos a loqui partem cordatos melius animet, gratiam m. re-
d. m. rependere dignatur. Porro hoc adeo non auctus fidei in-
stitum vt potius stabiliat. vnde enim sit vt qui quam in nobis
quod remuneretur inueniat Deus, nisi quæ spiritus suo do-
nauit: Atqui spiritum arham pignus, ad pignus s. sumus.
Secundo, vnde sit meritum & virtus ope. ibi tantum honoris
Deus habeat, nisi quæ postquam nos sibi gratia reponitur,
v. via que operibus nostris adhar. ut, non impuando, prater-
v. lum meritum acceptæ habet. Summa huius doctri. Laborum
quem docendo impendant Apostoli, n. imo me dicitur, qui gra-
u. m. debere illis esse, quum sibi, tam vtil. m. Christo & E. de
fructuosum esse seiant.

Resp. Merita operum, nec euertere iustitiam fidei,
nec pignus spiritus nobis donatum, hæc enim omnia
tanquam principia esse in animâ meritis oportet,
nec ista sufficiunt, sed promissione diuinâ præcipue
niritur, qua scimus nobis ex Dei spiritu bene operan-
tibus, quauis actiones imperfecit sinit, mercedem ex
pacto gratuito accepturos. Multo stultius hoc loco
Brentius. Neminem meritis iustificari, itaq; non esse
merita vlla. Nam merita iustorum sunt, non autem
iustificandorum.

VERSUS 37.

*In hoc enim est verbum verum, quia
alius est qui seminat, & alius est
qui metit. Ego misi vos metere
quod non laborastis: alii laboraue-
runt, vos in labores eorum introuistis.*

QUESTIO I.

Qui seminarint, qui metunt?

§. 1. **C** Ontentis docent, hoc etiam proverbium
fuisse, cum significare vellent, alterius fuisse
labo-

ADAMI
112
+ Evangelium
C. VI
1. 11